

Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan asettaminen julkisesti nähtäville

LLHall 19.03.2026 § 28
395/10.02.00/2025

Valmistelija Pesonen Ari Lapin liitto

Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavaehdotus on ollut viranomaislausuntokierroksella 18.12.2025-30.1.2026. Saadun palautteen ja vastineiden perusteella vaihemaakuntakaavaehdotusta on täydennetty.

Saadun palautteen perusteella vaihemaakuntakaavassa on poistettu Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue (nat-2) sekä maanalainen mineraalipotentialinen alue. Lisäksi palautteen perusteella kaivosalue alue EK-1 on jaettu kahteen eri osioon sekä maanalainen kaivosalue (ek-ma) on muutettu kohdemerkinnästä aluemaiseksi osa-aluemerkinnäksi. Suunnittelumääräyksiä on myös täsmennetty huomioimaan tarkemmin Natura-arviointi ja lausuntomenettely jatkosuunnittelussa.

Vaihemaakuntakaavassa osoitetaan kaivostoiminnan edellyttämä kaivosalue (EK-1), kaivostoiminnan tukialue (EK-2), luonnonsuojelualueet (SL-1 ja nat-1) ja maanalaisen kaivoksen likimääräinen sijainti (ek-ma). Lisäksi kaavassa on osoitettu kaivostoiminnan tarvitseman voimajohdon linjaus, joka on kaivosalueen sisällä ohjeellinen, yhdystien ohjeelliset/vaihtoehtoiset linjaukset, ohjeellinen/vaihtoehtoinen vesilinja ja ohjeellinen/vaihtoehtoinen vedenottoputki. Ehdotuksessa osoitetaan myös tärkeä tai vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue sekä poronhoidon kannalta erityisen tärkeä alue/kohde/aita. Kaavakohteisiin liittyvillä määräyksillä sekä koko kaava-alueella koskevilla yleismääräyksillä ohjataan yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Päivitettyä vaihemaakuntakaavaehdotusta on käsitelty 26.2.2026 ohjauryhmän kokouksessa. Muistio liitteenä.

Asian hallituksessa esittelee suunnittelujohtaja Ari Pesonen ja suunnitteluarkkitehti Pirjo Pellikka Ramboll Oy:stä.

Esittelijä vs. maakuntajohtaja Takkula Hannu Lapin liitto

Päätösesitys Maakuntahallitus päättää hyväksyä liitteen mukaisen Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavaehdotuksen lähetettäväksi maankäyttö- ja rakennusasetuksen 12 §:n mukaisesti julkisesti nähtäville.

Päätös Keskustelun aikana Mikko Sipilä teki seuraavan muutosesityksen: Esitän, että vaihemaakuntakaavaa ei hyväksytä lähetettäväksi julkisesti nähtäville ja Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan valmistelu siten keskeytetään. Perustelut: Vaihemaakuntakaavaa ei tule laatia eikä hyväksyä, sillä hanke on ristiriidassa soidensuojelulain (851/1988) ja -asetuksen (852/1988) sekä Viiankaavan suojeluperusteiden kanssa. Kaivosityhtiön Natura-arviointi ja viranomaisten lausunnot osoittavat yksiselitteisesti, ettei merkittäviä heikennyksiä suojelun perusteena oleviin luontoarvoihin voida poissulkea. Metsähallituksen ja ELY-keskuksen lausuntojen mukaan hanke heikentäisi merkittävästi useita Natura-alueen suojeluperusteina olevia luontotyyppejä ja kasvilajeja. Parhaan saatavilla olevan tiedon perusteella kaivosta ei voida toteuttaa ilman luonnonsuojelualueen ja sen luontoarvojen vahingoittamista. Siksi hanketta ei tule mahdollistaa myöskään vaihemaakuntakaavalla. Hanketta ei voida toteuttaa ilman niin sanottua Natura-poikkeamaa, jonka valtioneuvosto voi luonnonsuojelulain (9/2023, 39 §) mukaan myöntää, jos ”hankkeelle tai suunnitelmalle ei ole vaihtoehtoja ratkaisua ja valtioneuvosto yleisistunnossa päättää, että hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä”. Hankkeelle on kuitenkin olemassa vaihtoehtoisia ratkaisuja: metalleja voidaan louhia yhteiskunnan tarpeisiin suojelualueiden ulkopuolella, tai hanke voidaan jättää

toteuttamatta. Hankkeen toteuttaminen ei myöskään ole yleisen edun kannalta erittäin tärkeää, saati pakottavasta syystä välttämätöntä. Viiankiaavan esiintymän varmistetut kuparivarannot riittäisivät vain muutaman päivän ja nikkelivarannot reilun viikon globaaliin kysyntään. Hanke ei siten merkittävästi edistä esimerkiksi Euroopan omavaraisuutta tai niin sanottua vihreää siirtymää. Hanke olisi lainvastainen. Lainvastaisen toiminnan kaavoittaminen tai edes kaavoituksen valmistelu on vastoin yleistä oikeustajua. Viiankiaapa on lailla suojeltu nimenomaan siksi, ettei sitä ja sen luontoarvoja voitaisi esimerkiksi kaivostoiminnalla hävittää tai heikentää. Lapin liiton ei tule edistää luonnonsuojelulainsäädännön vastaista tai sen purkamiseen tähtäävää toimintaa. Edellä esitetyistä syistä vaihemaakuntakaavaehdotusta ei tule hyväksyä lähetettäväksi julkisesti nähtäville, ja vaihemaakuntakaavan valmistelu tulee keskeyttää.

Anni Koivisto kannatti Sipilän muutosesitystä.

Puheenjohtaja totesi, että oli äänestettävä, koska oli tehty kannatettu muutosesitys. Puheenjohtaja esitti äänestysmenettelyksi nimenhuutoäänestystä siten, että vs. maakuntajohtajan pohjaesitystä kannattavat äänestävät "JAA" ja Mikko Sipilän tekemää muutosesitystä kannattavat äänestävät "EI". Äänestysmenettely hyväksyttiin yksimielisesti. Suoritettussa äänestyksessä "JAA" -ääniä annettiin kymmenen (10) (Rainio, Koskenniemi, Pyhäjärvi, Salmijärvi, Salmela, Tiitinen, Kaarlela, Sipola, Ekorre, Hiltunen) ja "EI" -ääniä kaksi (2) (Koivisto, Sipilä). Poissa oli kolme (3) (Kaikkonen-Tiensuu, Mällinen, Seppänen).

Puheenjohtaja totesi, että hallituksen päätökseksi äänin 10-2 tuli maakuntajohtajan päätösesitys.